

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

СТРУНГАР ВАЛЕРІЯ ВАЛЕРІЇВНА

УДК 021.1:316.77:07:004.77 (043.3)

**БІБЛІОТЕЧНА СКЛАДОВА В СИСТЕМІ СУСПІЛЬНОГО
ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА**

27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство
27 – соціальні комунікації

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук
із соціальних комунікацій

Київ – 2018

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Робота виконана в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського, Національна академія наук України.

Науковий керівник: кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник
Половинчак Юлія Миколаївна,
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського,
керівник Національної юридичної бібліотеки

Офіційні опоненти: доктор наук із соціальних комунікацій,
старший науковий співробітник
Кунанець Наталія Едуардівна,
Національний університет «Львівська політехніка»,
професор кафедри інформаційних систем та мереж;

кандидат наук із соціальних комунікацій
Романуха Зоя Василівна,
Комунальний заклад «Рівненська обласна
універсальна наукова бібліотека» Рівненської
обласної ради, провідний методист

Захист відбудеться «17» травня 2018 р. о 12.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.165.01 із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського за адресою: 03039, Київ, Голосіївський просп., 3.

З дисертацією можна ознайомитися в читальному залі бібліотекознавчої літератури Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського за адресою: 03039, м. Київ, Голосіївський просп., 3.

Автореферат розісланий «16» квітня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат наук із соціальних комунікацій

Л. А. Литвинова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, трансформація суспільних інформаційних запитів, переорієнтація бібліотечних стратегій розвитку на користувача зумовлюють дедалі активнішу взаємодію бібліотек і соціальних медіа, сприяють ширшому представленню діяльності бібліотек в інтерактивному веб-середовищі. Це створює нову реальність у сфері соціальних комунікацій, зокрема – бібліотекознавчих студій, як складової комунікаційних досліджень. Водночас рівень як теоретичного осмислення процесів, пов'язаних з використанням соціальних медіа бібліотеками, так і узагальнення практичних напрацювань у цій сфері не відповідають суспільним викликам.

У сучасній науковій літературі проблематика взаємодії українських бібліотек і соціальних медіа представлена за багатьма напрямками в працях учених О. Онищенко¹, В. Попика², В. Горового³, Т. Гранчак⁴, Ю. Половинчак⁵, О. Мар'їної⁶ та багатьох ін., однак здебільшого в контексті опрацювання таких питань, як використання в діяльності бібліотек сучасних інформаційних технологій, ролі соціальних медіа у формуванні громадянського суспільства, підвищення якості обслуговування користувачів бібліотек тощо. Їхні дослідження не зосереджені на окремо взятому питанні представлення бібліотеки в соціальних медіа, зроблені наукові висновки не застосовуються ними для визначення специфіки та узагальнення напрацювань з даної проблеми.

Недостатньо розробленими залишаються такі аспекти як специфіка функціонування бібліотеки в соціальних медіа, уточнення та систематизація поняттєвого апарату, тенденції та перспективи розвитку цієї діяльності.

Відсутність у вітчизняному бібліотекознавстві узагальнюючих праць із цієї проблематики також визначила актуальність теми дисертації.

Отже, актуальність теми дослідження зумовлена її спрямованістю на розв'язання суперечності між практикою використання соціальних медіа в бібліотеці і недостатнім рівнем теоретичного осмислення цього процесу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне

---

¹ Онищенко А. С. Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского как многопрофильный научно-исследовательский центр. *Библиотеки национальных академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития* : науч.-практ. и теорет. сб. Киев, 2003. Вып. 2. С. 15–39.

² Соціальні мережі як інструмент взаємовпливу влади та громадянського суспільства : монографія / О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2014. 260 с.

³ Горовий В. Особливості розвитку соціальних інформаційних баз сучасного українського суспільства : монографія. Київ, 2005. 300 с.; Його ж. Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс : монографія. Київ, 2010. 360 с.; Його ж. Бібліотека в інформаційному суспільстві. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3025:biblioteka-v-informatsijnomu-susplivstvi&catid=81&Itemid=415 (дата звернення: 08.05.2017).

⁴ Гранчак Т. Ю. Використання національними бібліотеками соцмереж для представлення бібліотечних продуктів і послуг. *Бібл. вісн.* 2016. № 1. С. 18–29.

⁵ Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства : монографія / О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2013. 250 с.

⁶ Мар'їна О. Бібліотеки та соціальні медіа: технологія взаємодії. *Вісн. Книжк. палати.* 2012. № 8. С. 19–21.; Її ж. Використання краудсорсинг-технологій у діяльності зарубіжних бібліотек. *Вісн. Харк. держ. акад. культури.* 2013. Вип. 41. С. 212–221; Її ж. Бібліотека в цифровому просторі : монографія. Харків : ХДАК, 2017. 326 с.

дослідження виконувалось у межах науково-дослідної роботи Національної юридичної бібліотеки (НЮБ) Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ) НАН України і пов'язане з виконанням тем «Оптимізація інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек в умовах інтенсифікації інформаційних обмінів» (2013–2015 рр., 0113U000098), «Шляхи підвищення ефективності функціонування соціальних комунікацій в умовах посилення глобальних інформаційних впливів» (2016–2018 рр., 0116U000200).

Мета дослідження – визначити та охарактеризувати бібліотечний сегмент соціальних медіа, розкрити специфіку його формування і функціонування в контексті суспільного використання соціальних медіа.

Завдання дослідження:

- проаналізувати наукові погляди щодо використання бібліотеками соціальних медіа;
- визначити методичні засади до вивчення питання використання бібліотеками соціальних медіа;
- уточнити засади формування понятійного апарату досліджуваної теми;
- проаналізувати і охарактеризувати напрями діяльності вітчизняних і зарубіжних бібліотек щодо використання соціальних медіа, визначити їх особливості;
- здійснити типологічну класифікацію соціальних медіа, що є об'єктом діяльності бібліотек;
- запропонувати комплекс діючих методів та критеріїв, які мають використовувати бібліотечні установи для розвитку бібліотечного представництва в соціальних медіа та вдосконалення ефективності комунікаційної діяльності;
- з урахуванням результатів дослідження розробити інформативно-комунікаційну модель бібліотечного представництва в соціальних медіа, та розкрити взаємозв'язок її окремих складових;
- визначити і обґрунтувати перспективні напрями та завдання розвитку інформаційно-бібліотечних процесів в інтерактивному медіа-середовищі в контексті сучасної трансформації бібліотек в інформаційні центри з акумуляції та забезпечення доступу до інформаційних ресурсів.

Об'єкт дослідження – бібліотечний сегмент соціальних медіа в умовах сучасного стану інформатизації суспільства.

Предмет дослідження – сучасний стан і перспективи використання соціальних медіа в бібліотечній діяльності.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань було використано комплекс дослідницьких методів і підходів, базовими з яких було визначено соціально-комунікаційний, структурно-функціональний, які уможливили дослідження бібліотечного сегмента в системі інтерактивного медіа-середовища з позиції реалізації їх комунікаційної функції.

Дослідженню використання бібліотеками соціальних медіа в історичному розвитку з наступним визначенням пріоритетних напрямів їх вдосконалення, аналізу сучасного досвіду використання бібліотеками соціальних медіа, факторів впливу на цей процес, визначення його тенденцій і закономірностей, специфіки системи представлення бібліотек у соціальних медіа сприяло застосування

діалектичного методу в поєднанні з порівняльним та історичним підходами.

Важливу роль у визначенні основних напрямів розвитку бібліотечного представництва в соціальних медіа, затребуваності цього виду бібліотечної діяльності відіграло використання соціологічного та методу аналізу документів.

Застосування методів термінологічного аналізу й операціоналізації понять дало змогу вирішити завдання щодо визначення стану розробки й уточнення такого поняття, як «бібліотечне представництво в соціальних медіа».

Статистичний метод та контент-аналіз було використано відповідно для дослідження рівня представленості бібліотек у інтерактивному медіа-середовищі, охопленості бібліотечними представництвами соціальних медіа, контенту бібліотечних представництв.

Методи класифікації та моделювання було використано відповідно для уточнення класифікації соціальних медіа; розробки моделі бібліотечного представництва в соціальних медіа; вироблення практичних рекомендацій для формування стратегії бібліотечного представництва в соціальних медіа.

Наукова новизна одержаних результатів. У дисертаційній роботі *вперше*:

– систематизовано наукові уявлення про специфіку інтерактивного простору соціальних медіа (аналіз соціальних медіа та виявлення їх основних характеристик) в контексті бібліотекознавства;

– запропоновано методичні засади системного аналізу використання соціальних медіа у бібліотечній діяльності;

– уточнено типологічну класифікацію соціальних медіа за специфікою контенту та комунікативною стратегією;

– у результаті проведення статистичного дослідження та контент-аналізу виявлено особливості представленості зарубіжних та вітчизняних бібліотек у соціальних медіа;

– узагальнено сучасний вітчизняний і зарубіжний досвід використання бібліотеками соціальних медіа, охарактеризовано основні сучасні тенденції розвитку бібліотечного інтерактивного простору;

– визначено сучасні завдання бібліотечних представництв у соціальних медіа: інформування, продукування, посередництва, акумуляції, сприяння, комунікації;

– запропоновано інформаційно-комунікаційну модель бібліотечного представництва в соціальних медіа;

– розроблено практичні рекомендації для формування стратегії бібліотечного представництва в соціальних медіа.

Дістало розвитку:

– понятійний апарат бібліотекознавства щодо представництва бібліотек у медіа-просторі;

– науково-методичне забезпечення бібліотечної діяльності у медіа-просторі, зокрема розроблено методичні засади дослідження та оцінки ефективності бібліотечного представництва в соціальних медіа.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів пов'язане з розкриттям та обґрунтуванням специфіки, місця й ролі соціальних медіа в сучасній бібліотечній діяльності, визначенням перспективних напрямів розвитку

бібліотечного представництва. Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані для підготовки навчально-методичних програм і посібників, орієнтованих на студентів вищих навчальних закладів за відповідними напрямками спеціалізації, у практичній діяльності бібліотечних установ з метою вдосконалення та підвищення ефективності їхньої діяльності із соціальними медіа, у тому числі інформаційно-аналітичними центрами бібліотек в організації зворотного зв'язку з користувачем; у процесі доповнення комплексного знаннєвого ресурсу бібліотек. Наукові висновки і результати дослідження можуть використовуватися в діяльності регіональних органів влади, бізнес-структур, громадських організацій, зокрема у вирішенні питань доступу до інформаційних ресурсів, продуктів і послуг бібліотек.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконане самостійно, викладені наукові результати, висновки і рекомендації належать дисертантці.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки та рекомендації дисертації було викладено в опублікованих наукових працях та обговорено під час п'ятнадцяти міжнародних наукових конференцій, зокрема «Молодь. Наука. Інновації» (Київ, 15 травня 2014 р.), «Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору» (Київ, 21–23 жовтня 2014 р.), «Молодь. Наука. Інновації»: Роль та місце бібліотек в модернізації науково-освітнього простору (Київ, 15 травня 2015 р.), «Бібліотека. Наука. Комунікація» (Київ, 7 жовтня 2015 р.), «Бібліотека XXI століття: Перспективи та інновації» (Київ, 23 квітня 2015 р.), «Сучасні проблеми діяльності бібліотек в умовах інформаційного суспільства» (Львів, 11 вересня 2015 р.), «Библиотека как феномен культуры» (Мінськ, 21–22 жовтня 2015 р.), «Библиотека в XXI веке: аспекты развития» (Мінськ, 29–30 жовтня 2015 р.), «Социальные коммуникации в эпоху возрастающего потока информации – 2015» (Будапешт, 1 листопада 2015 р.), «Бібліотека. Наука. Комунікація: формування національного інформаційного простору» (Київ, 4–6 жовтня 2016 р.), «Библиотека как феномен культуры» (Мінськ, 4–6 жовтня 2016 р.), «Інформаційна діяльність, документознавство, бібліотекознавство: історія, сучасність, перспективи» (Київ, 27 квітня 2016 р.), «Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку» (Харків, 24–25 листопада 2016 р.), «Лабиринты реальности» (Монреаль, 30–31 жовтня 2016 р.), «Бібліотека. Наука. Комунікація. Стратегічні завдання розвитку наукових бібліотек» (Київ, 3–5 жовтня 2017 р.).

Публікації. Основні результати дослідження викладені в 20 одноосібних наукових публікаціях, з яких 6 наукових статей у провідних фахових виданнях, 1 стаття у виданні, внесеному в міжнародні наукометричні бази, 13 – матеріалів конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації – 297 сторінок (основна частина – 204 сторінки (9 авт. арк.), додатки – 46 сторінок). Список використаних джерел включає 295 найменувань на 29 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, висвітлено його теоретичне підґрунтя, методичну основу та джерельну базу; визначено мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів, зв'язок роботи з науковими програмами, темами і планами; окреслено особистий внесок здобувача, подано відомості щодо апробації результатів дослідження та публікації автора.

У **першому розділі «Теоретико-методичні засади дослідження бібліотечної складової в системі суспільного використання соціальних медіа»**, який складається з трьох підрозділів, обґрунтовано вибір методичної основи дослідження, розкрито його теоретичне підґрунтя, висвітлено джерельну базу, досліджено понятійний апарат.

Для розкриття значення бібліотечного представництва в соціальних медіа, а також функціонування бібліотеки як інформаційно-комунікаційного комплексу в сучасній системі соціальних комунікацій базовими стали висновки, зроблені в працях О. Онищенко, В. Горового, Т. Гранчак, Ю. Половинчак, І. Давидової, В. Ільганаєвої, Л. Костенка, В. Копанєвої, О. Кобелева, К. Лобузінної, М. Слободяника, Г. Шемаєвої та ін.

Звернення до результатів наукових розробок Т. Колеснікова, С. Назаровця, Т. Ярошенко, А. Ржеуського, Н. Кунанець, Л. Трачук, Л. Чуприни, В. Бондаренко, Є. Кулик, Д. Соловяненка, Л. Костенка, В. Степанова, О. Лаврик та ін. дало змогу зробити висновки стосовно наукових уявлень про особливості впровадження та використання новітніх мережевих технологій у повсякденну практику бібліотек протягом останніх років; можливості оновлення спектра нових інформаційних продуктів і послуг; шляхи організації мережевого обслуговування користувачів; інструментарій професійної взаємодії в мережевому середовищі.

Утім, у науковому доробку згаданих учених питання значення бібліотечного представництва в соціальних медіа висвітлюються через призму розкриття інших бібліотекознавчих проблем, специфіка бібліотечної діяльності в соціальних медіа досліджувались в їхніх працях не системно.

Аналіз наукових публікацій з бібліотекознавства виявив, що різні аспекти питання бібліотечного представництва в соціальних медіа, особливості окремих напрямів просування бібліотек в інтерактивному медіа-середовищі та якісні зміни бібліотечно-інформаційної сфери досліджували такі вітчизняні та зарубіжні науковці: О. Мар'їна, А. Пурнік, А. Каплан, Д. Кінг, С. Кунц, Л. Мон, В. Степанов, М. Хенлейн, Т. Свонсон, С. Агаєй, М. Кейсі, Д. Фіхтер, С. Пандей, Р. Холлі та ін.

У роботах цих авторів висвітлювався аспект репрезентації бібліотечних установ у соцмережах; розглядалась проблематика комунікації з аудиторією через бібліотечні акаунти; викладалися дослідження щодо розробки стратегій просування в соціальному ландшафті; пропонувалися практичні рекомендації позиціонування бібліотек в соціальному контенті тощо. Цінні наукові висновки, зроблені згаданими вченими, було взято до уваги для з'ясування специфіки бібліотечного представництва в соціальних медіа.

Утім, вивчення бібліотекознавчої літератури стосовно представництва

бібліотек у соціальних медіа дало змогу виокремити ряд питань, які належним чином не розкрито та не узагальнено. Зокрема, це стосується питання поняттєвого апарату з вказаної проблематики, засад представництва бібліотеки в соціальних медіа, дослідження ефективності та вироблення практичних рекомендацій для формування стратегії бібліотечного представництва в соціальних медіа тощо.

Обґрунтовано, що невизначеність понятійного апарату ускладнює подальше дослідження бібліотечного представництва в соціальних медіа і актуалізує завдання розробки чіткої терміносистеми за єдиними критеріями, використання яких закладатиме підґрунтя для її подальшого розвитку.

Автором запропоновано визначення поняття «бібліотечного представництва в соціальних медіа» з позиції соціально-комунікаційного підходу як технологічної та інформаційної платформи для взаємодії бібліотеки і користувача, бібліотеки і бібліотеки, користувача та користувача (за посередництва бібліотеки), орієнтованої на задоволення інформаційних потреб суспільства у контексті реалізації бібліотеками комунікаційної функції.

У другому розділі «Діяльність бібліотек в інтерактивному медіа-середовищі», який складається з трьох підрозділів, розглянуто та узагальнено особливості представлення вітчизняних та зарубіжних бібліотек у соціальних медіа; участь бібліотек у колаборативних проектах соціальних медіа; використання бібліотеками мультимедійного, візуального та відеоконтенту соціальних медіа.

Висвітлено особливості представлення вітчизняних та зарубіжних бібліотек у інтерактивному інформаційному просторі. Для дослідження було відібрано 74 зарубіжних та 56 вітчизняних бібліотек, які використовують соціальні медіа. У вибірку було включено найбільші зарубіжні (за фондами, охопленням користувачів, виконанням функцій сучасних інформаційних центрів, такі, як Бібліотека Конгресу, Бібліотека та архів Канади, великі університетські бібліотеки США, національні бібліотеки Великобританії, Франції, Іспанії, Хорватії, Норвегії, Угорщини, Шотландії, Ізраїлю, Кореї, Грузії тощо) та вітчизняні бібліотеки (ті, що мають статус бібліотек загальнодержавного значення, обласні універсальні наукові, бібліотеки вищих навчальних закладів).

Виявлено найпопулярніші соціальні медіа та рівень їх охопленості бібліотечними представництвами. Так, найпопулярніші соціальні медіа, які використовують зарубіжні бібліотеки це – Facebook, Google+, LinkedIn; відеохостинг Youtube; мікроблог Twitter. Водночас спостерігається тенденція представленості бібліотек в національних соціальних медіа. Дослідження охоплення соціальних мереж українськими бібліотеками показала, що всі медіа, в яких представлені вітчизняні бібліотеки, є глобальними: соціальні мережі Facebook, Google+; відеохостинг Youtube; мікроблог Twitter. Вітчизняні бібліотеки не використовують національні соціальні мережі (WeUA, UaModna, Українці, Друзі тощо) в силу їх слабкості та низької популярності.

Визначено, що найбільшу аудиторію, найчастіше оновлювані сторінки та, відповідно, високий показник активності читачів у соціальній мережі Facebook з переліку аналізованих (вказані ті, що є лідерами хоча б за двома із наведених показників) мають бібліотеки: Бібліотека Конгресу (США), Британська

бібліотека, Національна бібліотека Чилі, Національна бібліотека Ізраїлю, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського тощо.

Дослідження дало можливість виявити різні підходи до організації бібліотечної комунікації через соціальні медіа – від відсутності чи формальної представленості, до активного нарощування та розширення представленості в соціальних мережах. Характерними рисами представленості зарубіжних бібліотек у соціальних медіа є: «видимість» (наявність даних про представленість у соціальних медіа на офіційних сайтах), поліпредставленість, значна активність читачів бібліотечної сторінки. Щодо вітчизняних бібліотек, то на сучасному етапі характерними ознаками представленості в інтерактивному просторі є: монопредставленість, високий рівень охоплення соціальних медіа, висока оновлюваність сторінок. У результаті дослідження виявлено спільні риси щодо представленості зарубіжних і вітчизняних бібліотек у мас-медіа: глобальність, дисперсність, конвергентність.

Оскільки характерною ознакою соціальних медіа є персоналізованість, доцільно досліджувати не лише бібліотечні сторінки, а й сторінки окремих підрозділів бібліотек і бібліотекарів, які представлені в соціальних медіа, так як важливі не стільки масштаби організації, а саме зацікавленість, активність та особистості бібліотекарів, що представляють свої заклади в мережі.

Під час дослідження виявлено дві тенденції представлення зарубіжних та вітчизняних бібліотек у соціальних медіа: централізоване, за принципом «одна бібліотека – один акаунт в мережі»; або ж дисперсне – «одна бібліотека – акаунти різних підрозділів у мережі». Обґрунтовано, що, у силу вказаної вище персоналізованості як характерної риси соціальних мереж, друга тенденція з часом розширюватиметься, і, окрім «основного» акаунту бібліотеки створюватимуть додаткові, умовно «спеціалізовані» сторінки в цій же мережі. Статистично з'ясовано, що дисперсне представлення бібліотек може супроводжуватись створенням до 20 сторінок бібліотечного представництва. Дослідження показало, що дисперсне представництво в основному не призводить до дублювання контенту, оскільки структурні підрозділи створюють свій власний унікальний контент. Обґрунтовано доцільність дослідження не лише основних бібліотечних сторінок, а й сторінок окремих підрозділів бібліотек.

Виокремлено дві форми використання вікі-технології бібліотеками: внутрішньоорганізаційна (вікі-проекти, які створюють для користувачів бібліотеки та як супровід бібліотечної діяльності) та участь у загальноінформаційних проектах, тобто, створених для всіх користувачів інформаційного простору без участі бібліотек, до яких бібліотеки можуть приєднуватись чи використовувати в роботі.

У результаті аналізу діяльності бібліотек у загальноінформаційних вікі-проектах виділено форми роботи: створення та редагування матеріалів, наприклад, створення або редагування статей, спрямованих на представлення бібліотеки (довідкові дописи про установи, історичні будівлі, документи і колекції; дописи з бібліотекознавчих і дотичних тем; статті про бібліотекознавців); організаційна діяльність (популяризація заходів Вікі, проекти ініційовані бібліотекою).

Виокремлено три основні напрями використання вікі-проектів: співробітництво між бібліотеками; співробітництво між бібліотеками і користувачами; співробітництво між користувачами.

Для аналізу представлення та характеристики представництва бібліотек у соціальних медіа вироблено та апробовано критерії дослідження: представлення (рівень надання інформації про бібліотеку), централізованість/дисперсність (наявність/відсутність декількох акаунтів бібліотек і структурних підрозділів у одній мережі), змістовність (інформативне наповнення сторінки), інтенсивність зворотного зв'язку (враховує користувацькі реакції).

Виявлено два підходи щодо формування профілю (основна інформація про бібліотеку на сторінці соціальних медіа): представлення інформації про бібліотеку, представлення інформації про представництво бібліотеки в соціальних медіа. З'ясовано, що соціальні медіа є альтернативним каналом комунікації, тому обґрунтовано доречність відмови від дублювання загальної інформації про бібліотеку, якою аудиторія вже володіє. Розраховуючи на залучення аудиторії, також варто використовувати унікальність соціальних медіа як засобу спілкування з користувачами.

Обґрунтовано ефективність використання візуального і відеоконтенту та таких інструментів як «подія» та «опитування». У цьому контексті доведено перспективність використання соціальної мережі Pinterest щодо візуального представлення фондів та діяльності бібліотек.

Статистично обґрунтовано, що першість серед проаналізованих зарубіжних бібліотек щодо кількості читачів (фоловерів) представництв у різних типах соціальних медіа, займає Бібліотека Конгресу у Facebook, Flickr, YouTube та Британська бібліотека у Twitter, Google+, Pinterest, Instagram. Серед вітчизняних бібліотек, лідером серед кількості читачів виступає Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія».

Доведено доцільність врахування рейтингу сторінки, що є вбудованим інструментом деяких соціальних мереж. Так, лідером за рейтингом представництва бібліотеки у соціальній мережі Facebook серед зарубіжних бібліотек виступає Британська бібліотека, яка має оцінку 4,6 (із 5) від користувачів (згідно обробки 9369 відгуків). Загалом відгуки залишені користувачами про виставки, колекції, бібліотеку, персонал. Їх можна охарактеризувати як позитивні, текстові, монологічні, тематично – вираження емоцій і почуттів. Але існує і критика користувачами щодо організаційних питань бібліотеки.

Обґрунтовано, що коментарі – провідний показник аналізу зворотного зв'язку бібліотеки в соціальних медіа. Варто також відзначити оперативність реагування адміністратора бібліотечного представництва на коментарі користувачів, яка вказує на високий рівень комунікації з користувачами. На відміну від зарубіжних, на сторінках вітчизняних бібліотечних представництв виявлено незначну кількість коментарів, на які здебільшого немає відповіді, що говорить про низький рівень зворотного зв'язку з користувачами.

У третьому розділі «Застосування інструментарію і контенту бібліотекою для суспільного використання», який складається з трьох підрозділів,

досліджено завдання, інструменти, функції бібліотечного представництва в соціальних медіа; визначено критерії оцінки ефективності бібліотечного представництва в соціальних медіа; вироблено практичні рекомендації для формування стратегії бібліотечного представництва в соціальних медіа.

Охарактеризовано завдання, інструменти і функції бібліотечних представництв у соціальних медіа. Визначено завдання бібліотечних представництв у соціальних медіа: інформування, продукування, посередництва, акумуляції, сприяння, комунікації.

Проведено змістовий аналіз бібліотечних представництв у Facebook, який дав можливість з'ясувати смисли, ідеї, трансльовані бібліотекою через соціальні медіа, наприклад, популяризація національної історичної, культурної спадщини, передових наукових здобутків. У вибірку для змістового аналізу бібліотечних представництв у Facebook було включено 19 вітчизняних і 20 зарубіжних бібліотек, що активно використовують дану соціальну мережу. Наповненість проаналізованих сторінок вітчизняних і зарубіжних бібліотек (відповідно, емпірична база дослідження) становить 1 тис. 645 повідомлень за місяць.

Виявлено два підходи до подачі публікацій бібліотекою в соціальні медіа: системний і спорадичний. У першому випадку бібліотека може подавати публікації календарно (за планом) чи надавати перевагу маркетинговій структурі інформувань – висвітлення подій у системі анонс – реліз – постреліз. Спорадичний – представлення публікацій бібліотекою нерегулярно і випадково.

Визначено, що найпоширенішими типами дописів бібліотеки в соціальній мережі Facebook є інформаційно-посередницькі повідомлення, що спрямовані на наповнення інформаційного простору (інформація про заходи й події в житті бібліотек: іменні читання, виставки, конференції, семінари, майстер-класи, зустрічі, презентації, театральні вечори, екскурсії, вебінари, конкурси, курси з іноземних мов, кіноклуби, читацькі клуби, teens-клуби, тренінги, тематичні години, творчі зустрічі, лабораторні заняття; висвітлення суспільно важливих подій: пам'ятних дат, національних свят, річниць діячів і подій); популяризацію бібліотеки (висвітлення закордонних візитів, зустрічей з політичними, громадськими діячами та студентами; інформування про співпрацю з університетами, бібліотеками університетів, закордонними колегами, інформаційними й соціальними центрами; поширення матеріалів ЗМІ про бібліотеку та бібліотечну тематику; просування послуг) та забезпечення ефективної діяльності бібліотеки (інформування про графік роботи бібліотеки, питання працевлаштування бібліотекарів, підвищення професійної компетенції бібліотекарів).

У результаті дослідження контенту бібліотечних представництв за тематичною спрямованістю і, відповідно, адресатом у соціальних медіа виявлено три типи (вектори) комунікації: бібліотека – користувач, бібліотека – бібліотека, користувач – користувач.

Визначено критерії оцінки ефективності бібліотечного представництва в соціальних медіа: інтерактивність, спрямованість публікацій; тип контенту; гіпертекстуальність; періодичність оновлення; охоплення аудиторії; активність користувачів.

У роботі проведено ранжування за отриманими показниками вподобань, коментарів, репостів як окремих бібліотечних публікацій у соціальній мережі, так і сторінок в цілому, на такі, що мають високу, середню або низьку інтерактивність. Для обґрунтування відповідних оціночних суджень було визначено середньостатистичний показник, відносно якого й описувався рівень інтерактивності.

Визначено, що важливими показниками аналізу публікації на сторінці бібліотеки є тематична спрямованість та за аудиторією, які також можна аналізувати на предмет кореляції між собою. Наприклад, публікації сторінки НЮБ НБУВ у соціальній мережі Facebook за тематикою систематизовані як бібліотечні, наукові, літературні, мистецькі, суспільні, економічні тощо. Тобто публікації сторінки орієнтовані як на користувачів, так і на широке коло фахівців бібліотечної галузі.

Встановлено, що за типом контенту публікації можуть характеризуватись як загальний текстовий контент, мультимедійний контент (фотографії, відео, аудіо), лінки (гіперпосилання на бібліотечні продукти та послуги, традиційні засоби масової інформації, інші посилання), такі специфічні тексти, як опитування чи події. Статистично домінуючим типом контенту є візуальний (світлини) та лінки.

Охарактеризовано, що залежно від мети та завдань бібліотеки щодо представлення в соціальних медіа, ефективність визначається за допомогою таких показників: кількість і темп зростання читачів представництва бібліотеки в соціальних медіа; кількість і зміст дописів сторінки бібліотеки; контентна взаємодія бібліотечної спільноти тощо. Наприклад, станом на 1.09.2017 р. аудиторія Бібліотеки Конгресу у Facebook становила 373 908, Twitter – 1057251, Youtube – 64 313, Instagram – 23,32 тис. читачів (фоловерів) і демонструвала стійку тенденцію до зростання – за два з половиною місяці зросла на 3348 у Facebook, 26 815 – у Twitter, 3559 – в Youtube, 2355 в Instagram читачів (станом на 14.11.2017 р.). Визначення кількості читачів та їх темп зростання в різних типах соціальних медіа є одним з показників ефективності для бібліотеки.

Встановлено, що за змістом бібліотечні публікації можна аналізувати за наявності хештегів, які найбільш часто вживаються бібліотекою. Наприклад, сторінка НБУВ у соціальній мережі Facebook у середньому за місяць використовує 5–7 хештегів у своїх публікаціях, серед яких: #НБУВ, #Ресурси_НБУВ, #НБУВ_в_соціальних_медіа, #відзнаки_НБУВ, #наукові_видання_НБУВ. Найбільше бібліотека застосовує в цій вибірці хештег #НБУВ, але найбільшу увагу читачів привернули «#наукові_видання_НБУВ та #відзнаки_НБУВ». Це дає змогу припустити, що інформативні хештеги на основі конкретних словосполучень, надаючи повну інформацію як індикатора публікації, є ефективними. Водночас необхідно звернути увагу на те, що використання бібліотекою лаконічного хештега #НБУВ розширює можливості тематичного пошуку в соціальній мережі Facebook і залучає більше читачів на сторінку.

Визначено, що створений бібліотекою гіпертекст (сукупність текстів і посилань) є перспективним матеріалом для аналізу. Наприклад, Бібліотека Конгресу переважно у своїх публікаціях використовує два гіперпосилання: на офіційний сайт бібліотеки (loc.gov) та сторінку блогів на офіційному сайті

бібліотеки (blogs.loc.gov). Було визначено, що найпопулярніші посилання Бібліотеки Конгресу на офіційний сайт бібліотеки, тобто, фейсбук-сторінка використовується для поширення і популяризації власного ресурсу.

Обґрунтовано, що важливою складовою аналізу сторінки є періодичність оновлення та подальший аналіз зв'язку цього показника з інтерактивністю та загальною популярністю сторінки. Це може бути одним з інструментів коригування стратегії наповнення бібліотечної сторінки в соціальних медіа. Наприклад, у сторінки НБУВ майже 30 % повідомлень публікуються в середині робочого тижня, тоді як у вихідні дні публікації майже відсутні. Така особливість цілком узгоджується із специфікою робочого часу бібліотечного фахівця, що відповідає за наповнення сторінки в соціальних медіа. Водночас дослідження публікацій за показниками вподобань, коментарів, репостів виявило, що найбільшу ефективність мають дописи, опубліковані у вихідні дні.

Виокремлено спільні тенденції стратегій, політик та рекомендацій зарубіжних бібліотек такі як: визначення мети, завдань та ефективності бібліотечного представництва в соціальних медіа; дотримання вимог авторського права; видалення образливого, вульгарного, расистського, загрозливого контенту або образливі терміни, призначені для конкретних осіб; видалення контенту, який не відповідає тематиці; можливість видалення контенту, що містить особисту інформацію; видалення плагіату або матеріалів, захищених авторськими правами; видалення спаму і контенту, який просуває продукти та послуги або пов'язаний з політичною кампанією.

Запропоновано практичні рекомендації для формування стратегії бібліотечного представництва в соціальних медіа, які передбачають:

- визначення мети та завдань бібліотечного представництва в соціальних медіа;
- оцінку ресурсів для створення та підтримки бібліотечного представництва в соціальних медіа (фінансові ресурси, час, технологічні ресурси, професійні навички);
- створення інструкції або політики використання соціальних медіа бібліотеками, яка міститиме загальні рекомендації, процедури та обов'язки, керівні принципи контенту, захист конфіденційної інформації, авторське право;
- визначення ефективності бібліотечного представництва в соціальних медіа.

Обґрунтовано, що запропоновані практичні рекомендації для формування стратегії бібліотечного представництва в соціальних медіа покращать ефективність бібліотечного представництва в соціальних медіа; дозволять регламентувати робочий час фахівця із соціальних медіа з уточненням його посадових обов'язків; визначать фінансові, технологічні та професійні ресурси для підтримки бібліотечного представництва в соціальних медіа; покращать комунікацію за всіма векторами; дозволять збільшити відвідуваність бібліотечного представництва; нададуть змогу підвищити активність користувачів; у результаті приведуть до покращення бібліотечного обслуговування користувачів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У процесі дослідження досягнуто мету дисертації, яка полягає у визначенні й охарактеризуванні бібліотечного сегмента соціальних медіа, розкритті засад його формування і функціонування в контексті використання соціальних медіа, створено інформаційно-комунікаційну модель цього процесу, вирішено поставлені завдання, що дало підстави для таких наукових висновків:

1. Різні аспекти бібліотечного представництва в соціальних медіа було висвітлено в працях таких науковців, як О. Онищенко, В. Горовий, Т. Гранчак, Ю. Половинчак, І. Давидова, В. Ільганаєва, О. Мар'їна, К. Лобузїна, Е. Горошко, Є. Кулик та ін., чий науковий доробок став теоретичним підґрунтям для розуміння специфіки, завдань та значення соціальних медіа в системі бібліотечної діяльності. Проте дослідження згаданих учених не передбачали комплексного аналізу питання, вивчення та узагальнення досвіду використання соціальних медіа зарубіжними й вітчизняними бібліотеками, ґрунтовного розгляду перспективних напрямів розвитку представництва бібліотеки в соціальних медіа.

2. У процесі дослідження було використано систему методів і підходів, базовим серед яких став соціально-комунікаційний підхід. Джерелознавчий аналіз, застосування соціологічних та статистичних матеріалів щодо впровадження інтерактивних технологій у бібліотечну діяльність дало змогу обґрунтувати значення соціальних медіа в бібліотечній діяльності як сполучної ланки між соціумом і бібліотекою в умовах глобалізації інформаційного простору для усебічного включення бібліотек в інформаційно-комунікаційні процеси, що є необхідною передумовою їх синхронного розвитку із суспільством, що трансформується. З цієї позиції присутність бібліотечного представництва в соціальних медіа є характерною ознакою трансформації існуючої системи функціонування бібліотек з метою досягнення відповідності їх діяльності новим суспільним потребам.

3. У процесі дослідження уточнено понятійний апарат досліджуваної теми та запропоновано визначення поняття «бібліотечного представництва в соціальних медіа» з позиції соціально-комунікаційного підходу як технологічної та інформаційної платформи для взаємодії бібліотеки і користувача, бібліотеки і бібліотеки, користувача та користувача (за посередництва бібліотеки), орієнтованої на задоволення інформаційних потреб суспільства у контексті реалізації бібліотеками комунікаційної функції.

4. Узагальнення аналізу бібліотечної діяльності з використанням соціальних медіа засвідчило, що спостерігаються різні стратегії комунікаційної діяльності бібліотек у соціальних медіа – від формальної представленості, до активного нарощування присутності в соціальних мережах. Глобальними соціальними медіа, в яких представлені вітчизняні та зарубіжні бібліотеки, було визначено: соціальні мережі Facebook, Google+; відеохостинг Youtube; мікроблог Twitter. Статистично обґрунтовано, що найпопулярнішою соціальною мережею для бібліотечних представництв є Facebook. Характерною особливістю представленості зарубіжних бібліотек у соціальних медіа є: «видимість» (наявність даних про представленість у соціальних медіа на офіційних сайтах), поліпредставленість, значна активність читачів бібліотечної сторінки. Щодо

вітчизняних бібліотек, то конституюючими ознаками представленості в соціальному просторі є: монопредставленість, високий рівень охоплення соціальних медіа, висока оновлюваність сторінок. У результаті дослідження виявлені спільні риси щодо представленості зарубіжних і вітчизняних бібліотек у мас-медіа: глобальність, дисперсність, конвергентність.

5. Типологічна класифікація показала наявність таких типів мас-медіа, де відзначається присутність бібліотек: за контентом – орієнтовані на представлення мультимедійного контенту (текстових повідомлень, світлин, відео- та аудіодокументів) та моноформатного контенту (відео, фото-контенту, слайд-шоу); за комунікативною стратегією – соціальні медіа, які забезпечують комунікацію користувачів; колаборативні проекти, які передбачають колаборативну співпрацю та взаємодію з користувачами; рекомендаційні сервіси, орієнтовані на базові уподобання користувача; файлообмінні спільноти, орієнтовані на спільне використання файлів, засновані на рівноправності учасників обміну; медіа-хостинги, які передбачають розміщення матеріалів користувачами.

6. Запропоновано комплекс діючих методів та критеріїв оцінки бібліотечних представництв у соціальних медіа, що дозволяють отримати достовірний результат. Визначено, що для дослідження рівня представленості бібліотек в інтерактивному медіа-середовищі, охопленості бібліотечними представництвами соціальних медіа, контенту бібліотечних представництв доцільним є використання моніторингу, статистичного методу та контент-аналізу задля з'ясування технологічних та змістовних умов ефективності сторінки; методу прогнозування.

Обґрунтовано, що з метою виявлення загальних тенденцій функціонування бібліотечних сторінок у соціальних мережах доцільно аналізувати їх за такими критеріями: представлення інформації про бібліотеку, централізованість/дисперсність, змістовність, інтенсивність зворотного зв'язку. Необхідно враховувати можливість похибки і відносність показників соціальних медіа, що зумовлено їх мінливістю, динамічністю, реактивністю, гібридністю та інтерактивністю, відтак – принципову неможливість абсолютно точних розрахунків.

Визначено критерії оцінки ефективності бібліотечного представництва в соціальних медіа: інтерактивність, спрямованість публікацій; тип контенту; гіпертекстуальність; періодичність оновлення; охоплення аудиторії. На основі статистичного методу вироблено шкалу оцінок: високий, середній, низький рівень ефективності.

7. Розроблена інформаційно-комунікаційна модель бібліотечного представництва в соціальних медіа, яка представляє структуру елементів та функціональні взаємозв'язки між ними відповідно до мети і завдань бібліотечного представництва в соціальних медіа, зокрема по лінії комунікації: бібліотеки – бібліотеки, бібліотеки – користувача, користувача – користувача за посередництвом бібліотеки. А також з огляду на такі види діяльності як створення, наповнення та модерація виокремлено види контенту (бібліотечний, користувачський) та його зміст. Розроблена модель дає змогу простежити

взаємозв'язок між цими елементами та їх взаємовплив, визначити напрями підвищення ефективності використання бібліотекою соціальних медіа.

8. Визначено і обґрунтовано перспективні завдання використання соціальних медіа в бібліотеці, такі як: підвищення інформованості про бібліотеку; демонстрація бібліотечних ресурсів і послуг; активізація зворотного зв'язку та взаємодії із користувачами; забезпечення читачів через рекомендацію корисною та надійною інформацією; залучення нових користувачів за допомогою створення спільноти; створення користувацького контенту та залучення користувачів до колаборації; розвиток бібліотечної спільноти; підтримка та просування бібліотечних цілей; допомога спільним науковим дослідженням; демонстрація потенціалу використання соціальних медіа для бібліотечної спільноти.

Перспективами розвитку бібліотечного представництва в інтерактивному медіа-середовищі визначено:

- створення системи представлення бібліотек у соціальних медіа, тобто акумулювання унікальної інформації в різних соціальних медіа – соціальних мережах, колаборативних проектах, віртуальних світах, блогах;

- інтеграція соціальних медіа та веб-сайтів бібліотек в універсальні мережеві інформаційно-комунікаційні центри з акумуляції та забезпечення доступу до інформаційних ресурсів;

- удосконалення співпраці бібліотеки в соціальних медіа з користувачами за допомогою впровадження інтерактивних форм комунікації;

- формування інтелектуального користувацького і бібліотечного ресурсу як сукупності знань бібліотечних фахівців та користувачів, які використовуються або можуть бути використані в інформаційній діяльності бібліотеки;

- розвиток присутності українських бібліотек у національному медіа-просторі шляхом розвитку форм і методів використання українських соціальних мереж та комунікативних технологій, а також з іншого боку – бібліотечно-інформаційних засобів популяризації цих мереж;

- визначення ефективності бібліотечного представництва в соціальних медіа;

- створення індивідуальних стратегій та політики щодо використання бібліотекою соціальних медіа.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

Статті, опубліковані в наукових фахових виданнях України:

1. Струнгар В. Соціальні медіа в сучасному інформаційно-бібліотечному середовищі / В. Струнгар // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2014. – Вип. 39. – С. 219–229.

2. Струнгар В. Бібліотека і соціальні медіа: термінологічно-понятійний аспект / В. Струнгар // Бібл. вісн. – Київ, 2014. – № 6. – С. 23–27.

3. Струнгар В. Бібліотечні проекти в соціальних медіа як джерела бібліотекознавчих досліджень / В. Струнгар // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2015. – Вип. 41. – С. 371–382.

4. Струнгар В. Вікі-проекти: формування інтелектуального користувацького і бібліотечних ресурсів / В. Струнгар // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2015. – Вип. 42. – С. 115–125.

5. Струнгар В. Методологія дослідження контенту бібліотечних сторінок у соціальних медіа / В. Струнгар // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2016. – Вип. 43. – С. 488–500.

6. Струнгар В. Представлення бібліотеки в інтерактивному медіа-середовищі: змістовий аналіз / В. Струнгар // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2017. – Вип. 46. – С. 329–344.

Статті у фахових виданнях, які включено до міжнародних наукометричних баз, та у виданнях іноземних держав:

7. Струнгар В. Статистичний підхід до вивчення комунікації бібліотеки і користувача через соціальні медіа / В. Струнгар // Science and Education a New Dimension, Humanities and Social Sciences. – 2015. – № III (11). – Issue 67. – pp. 80–85.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Струнгар В. Бібліотечні Інтернет-сервіси соціальних медіа в контексті розвитку мережевих інформаційних технологій (термінологічний аспект) / В. Струнгар // Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 21–23 жовт. 2014 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2014. – С. 290–293.

9. Струнгар В. Бібліотека і соціальні медіа: нові можливості комунікації / В. Струнгар // Молодь. Наука. Інновації : зб. матеріалів п'ятої міжнар. наук. конф. молодих учених (Київ, 15 трав. 2014 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2014. – С. 53–57.

10. Струнгар В. Використання соціальних медіа в бібліотекознавчих дослідженнях / В. Струнгар // Бібліотека. Наука. Комунікація : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 6–8 жовт. 2015 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2015. – С. 310–313.

11. Струнгар В. Моніторинг соціальних медіа як інструмент аналізу в бібліотечній роботі / В. Струнгар // Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «Бібліотека XXI століття: Перспективи та інновації» (Київ, 23 квіт. 2015 р.) / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ, 2015. – С. 81–83.

12. Струнгар В. Соціальні медіа як простір взаємодії бібліотеки і читача / В. Струнгар // Матеріали шостої міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасні проблеми діяльності бібліотек в умовах інформаційного суспільства» / Наук.-техн. б-ка Нац. ун-ту «Львівська політехніка». – Львів, 2015. – С. 307–311.

13. Струнгар В. Украинские библиотеки в интерактивной среде читателя / В. Струнгар // Материалы III Международ. конгр. «Библиотека как феномен

культури): Чтение и информационная культура в современном обществе (21–22 окт. 2015 г.) / Нац. б-ка Беларуси. – Минск, 2015. – С. 98–104.

14. Струнгар В. Новые профессиональные навыки библиотечной работы в интерактивной среде масс-медиа / В. Струнгар // Материалы VII Междунар. науч.-практ. конф. молодых ученых и специалистов «Библиотека в XXI веке: аспекты развития» (29–30 окт. 2015 г.) / Центр. науч. б-ка им. Якуба Коласа. – Минск, 2015. – С. 231–234.

15. Струнгар В. Особливості представлення бібліотек у соціальних медіа / В. Струнгар // Бібліотека. Наука. Комунікація : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 4–6 жовт. 2016 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2016. – С. 263–266.

16. Струнгар В. Дослідження комунікації бібліотеки та користувача в соціальних медіа / В. Струнгар // Матеріали II наук.-практ. конф. «Інформаційна діяльність, документознавство, бібліотекознавство: історія, сучасність, перспективи» (27 квіт. 2016 р.) / Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. – Київ, 2016. – С. 61–64.

17. Струнгар В. Участие научных библиотек в вики-проектах / В. Струнгар // Материалы IV Междунар. конгр. «Библиотека как феномен культуры» (4–6 окт. 2016 г.) / Нац. б-ка Беларуси. – Минск, 2016. – С. 107–112.

18. Струнгар В. Дослідження термінологічно-понятійного апарату бібліотечних соціальних медіа / В. Струнгар // Матеріали міжнар. наук. конф. «Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку» (24–25 листоп. 2016 р.) / Харк. держ. акад. культури. – Харків, 2016. – С. 140–142.

19. Струнгар В. Соціальні медіа як простір наукової комунікації та інструмент оцінки наукової діяльності / В. Струнгар // Материалы III Междунар. науч.-практ. конф. «Лабиринты реальности» (30–31 жовт. 2016 р.). – Канада, Монреаль, 2016. – С. 267–269.

20. Струнгар В. В. Змістовний аналіз контенту бібліотечних сторінок соціальних мереж: завдання, критерії, перспективи / В. В. Струнгар // Бібліотека. Наука. Комунікація : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 3–5 жовт. 2017 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2017. – С. 265–268.

АНОТАЦІЯ

Струнгар В. В. **Бібліотечна складова в системі суспільного використання соціальних медіа.** – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Київ, 2018.

У дисертації комплексно досліджено й узагальнено досвід функціонування бібліотечного представництва в соціальних медіа. Досліджено, уточнено специфіку формування поняттєвого апарату досліджуваної теми. Визначено базові методичні підходи до вивчення проблеми функціонування бібліотеки в соціальних медіа.

Узагальнено та проаналізовано досвід використання соціальних медіа в діяльності провідних бібліотек світу і України. Проаналізовано та узагальнено специфіку бібліотечної діяльності з використанням соціальних медіа, визначено характерні риси відповідної діяльності вітчизняних і зарубіжних бібліотек.

Визначено методичні засади аналізу бібліотечних представництв у соціальних медіа. Розроблено модель бібліотечного представництва в соціальних медіа, розкрито взаємозв'язки її окремих складових та вироблено практичні рекомендації до формування стратегії бібліотечного представництва в соціальних медіа.

Визначено основні тенденції та перспективи діяльності бібліотек в інтерактивному медіа-середовищі у контексті сучасної трансформації бібліотек в інформаційні центри з акумуляції і забезпечення доступу до суспільно значущих інформаційних ресурсів.

Ключові слова: соціальні комунікації, бібліотека, соціальні медіа, бібліотечне представництво в соціальних медіа, ефективність бібліотечного представництва в соціальних медіа, стратегія бібліотечного представництва в соціальних медіа.

АННОТАЦІЯ

Струнгар В. В. **Библиотечная составляющая в системе общественного использования социальных медиа.** – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по социальным коммуникациям по специальности 27.00.03 – книговедение, библиотековедение, библиографоведение. Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского, Киев, 2018.

В диссертации комплексно исследованы и обобщены опыт функционирования библиотеки в социальных медиа, ее роль в совершенствовании информационного обеспечения пользователей в контексте коммуникационной теории и функционирования библиотеки как универсального информационно-коммуникационного комплекса.

Проанализированы научные взгляды и вопросы функционирования библиотеки в социальных медиа. Уточнена специфика формирования понятийного аппарата исследуемой темы. Определены базовые методические подходы к изучению проблемы функционирования библиотеки в социальных медиа.

Обобщены и проанализированы опыт использования социальных медиа в деятельности ведущих библиотек мира и Украины. Освещены особенности представленности ведущих библиотек мира и Украины в интерактивной медиа-среде. Проанализирована и обобщена специфика библиотечной работы с использованием социальных медиа, определены характерные черты соответствующей деятельности отечественных и зарубежных библиотек. Исследовано участие библиотек в колаборативных проектах социальных медиа; использование библиотеками мультимедийного, визуального и видеоконтента социальных медиа. Освещены основные современные тенденции развития

библиотечной составляющей в системе общественного использования социальных медиа.

Исследован библиотечный сегмент социальных сетей в контексте изучения коммуникации библиотеки и пользователя, библиотеки и библиотеки, пользователя и пользователя с помощью содержательного подхода к анализу библиотечных представительств в социальных медиа.

Определены методические аспекты анализа библиотечных представительств в социальных медиа. Выявлены подходы к исследованию эффективности библиотечной составляющей в социальных медиа. Разработана модель библиотечного представительства в социальных медиа, раскрыты взаимосвязи ее отдельных составляющих и выработаны практические рекомендации к формированию стратегии библиотечного представительства в социальных медиа. Определены основные тенденции и перспективы деятельности библиотек в интерактивной медиа-среде в контексте современной трансформации библиотек в информационные центры по аккумуляции и обеспечению доступа к общественно значимым информационным ресурсам.

***Ключевые слова:** социальные коммуникации, библиотека, социальные медиа, библиотечное представительство в социальных медиа, эффективность библиотечного представительства в социальных медиа, стратегия библиотечного представительства в социальных медиа.*

SUMMARY

Strungar V.V. **Library component on the system of public usage of social media.** – Qualification scientific work on the rights of manuscripts.

Thesis for a candidate degree in social sciences (PhD) in specialty 27.00.03 – library science, bibliography. – V. I. Vernadsky National Library of Ukraine, Kyiv, 2018.

The experience of library functioning on social media are investigated and generalized in the thesis. It is investigated and clarified the specifics of conceptual apparatus of the subject under study. The common methodical approaches to studying the problem of library functioning on social media are determined.

It is substantiated and analyzed the experience of social media using in the activities of Ukrainian and the world leading libraries. It is analyzed the specifics of library activities on social media as well as determined the main characteristics of these activities at native and foreign libraries.

The methodical aspects of the analysis of library representations in social media is defined. It is formulated the model of library representation on social media, disclosed interrelations of its components as well as elaborated the practical recommendations to formation strategies of library representation on social media.

The main development trends and prospects of library in the interactive media environment in context of the modern transformation of library into accumulative and access centers are determined.

***Keywords:** social communications, library, social media, library representation on*

social media, efficiency of library representation on social media, the strategy of library representation on social media.

Підписано до друку 12.04.2018.
Формат 60 x 90/16. Папір офс.
Ум. друк. арк. 0,9. Наклад 100 пр. Зам. № 11.

Науково-видавничий центр
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, Голосіївський просп, 3